

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ТУРИСТИЧНОЇ ТЕРИТОРІЇ НА ОСНОВІ ВИКОРИСТАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ МІКРОПІДПРИЄМСТВ РЕГІОНУ

К.А. Віндюк, студентка 2 курсу магістратури факультету міжнародного туризму та економіки

С.М. Цвілій, к.е.н., доцент кафедри туристичного, готельного та ресторанного бізнесу

Національний університет «Запорізька політехніка»

Однією з причин недостатньої уваги до інноваційної сфери є нерозуміння владними елітами ролі інновацій і несприйняття інноваційних засад виходу зі стійкої коронавірусної кризи. Важливим засобом стимулювання інноваційної активності регіону є організація обміну інформацією між територіями з різним рівнем готовності до інноваційних перетворень і активне поширення реклами позитивного досвіду з реструктуризації просторових соціально-економічних систем і їх елементів на основі активізації інноваційної діяльності й підвищення інноваційної активності регіональних структур малого та мікробізнесу у сфері створення технологічного бізнес-інкубатору або інноваційного парку [1; 2].

В економіці Запорізької області слід виділити господарські комплекси і підгалузі сфери туризму у якості пріоритетних для проведення інноваційних структурних перетворень: туристичний комплекс, готельно-ресторанний комплекс, курортно-рекреаційний комплекс, агропромисловий комплекс, харчова промисловість, охорона здоров'я та екологія, утилізація використаних товарів народного споживання [3-5]. Першочергову фінансову й організаційно-технічну підтримку органів державної влади в зазначених галузях доцільно надавати в розрізі чітко окреслених напрямів і завдань інноваційній діяльності.

У структурній побудові господарського комплексу Запорізької області за розмірами підприємств є великі (0,2%), середні (3,9%), малі (95,9%). В регіоні у сфері тимчасового розміщування й організації харчування станом на кінець 2018 р. діяло 375 підприємств: 7 середніх (1,9%) та 368 малих (98,1%) [7]. Така структура регіональної економіки за розмірами підприємств підтверджує доцільність розробки політики активізації інноваційних дій мікропідприємств, перевага яких перед великими, середніми, малими полягає у тому, що: інновації містять швидкий характер запровадження нововведень, що найкраще вдається з урахуванням мобільності мікропідприємств (1); масштаб фінансових потреб у них менший і їм легше знайти джерела фінансування (2); як показує практика, період життя кластерів на базі із залучення мікрокомпаній значно більший, ніж створених на існуючих підприємствах, що пов'язано з інерційністю системи управління і господарювання (3); виникнення великої кількості підприємств посилює конкуренцію і є додатковим стимулом запровадження інновацій (4); нові мікропідприємства збільшують зайнятість, зменшують соціальну напругу, сприяють прискоренню реформування економічної системи регіону (5).

Стратегічно важливим заходом формування інноваційної системи регіону є сприяння органів державної влади організації централізованих недержавних установ координації дій та інформаційно-консультаційного обслуговування учасників інноваційних процесів на засадах рівноправного партнерства між державними структурами, представниками науково-інноваційної сфери і підприємництва в туризмі. Ці установи виконують роль своєрідних «центрів кристалізації» інфраструктури регіональних інноваційних систем (табл. 1) [6].

Перспективним і ефективним заходом розвитку процесів міжрегіональної інтеграції в інноваційній сфері туризму повинно стати сприяння торгово-промислових палат (ТПП) створенню регіональних технологічних бізнес-інкубаторів. Основним завданням таких інкубаторів є підтримка туристичного бізнесу у сфері інновацій, інноваційних фірм, що розвиваються [7, с. 203]. При цьому метою є «виростити» нові інноваційні фірми, які взаємодіють з державними та приватними установами на основі угод участі у регіональному розвитку. В Запорізькій області, як пілотний проект, пропонується створення на базі Національного університету «Запорізька політехніка» туристичного бізнес-інкубатору для рішення задачі підтримки мікропідприємств, нових підприємств і підприємців-початківців з інноваційними ідеями без фінансових можливостей розпочати власний бізнес. Головною ідеєю туристичного бізнес-інкубатору НУ «Запорізька політехніка» є надання допомоги підприємцям та мікрокомпаніям у створенні результативних комерційних інноваційних продуктів, ефективних виробництв туристичного продукту та впровадженні новітніх технологій.

Таблиця 1- Суб'єкти інноваційної інфраструктури туризму Запорізького регіону

№	Характеристика	Великі та середні підприємства	Установи сфери освітніх послуг	Малі та мікропідприємства
1.	Основна діяльність	Надання послуг у сталій номенклатурі.	Підвищення кваліфікації менеджерів	Інвестиційна діяльність
2.	Сильні сторони	Можливість освоєння інновацій за технологіями та типами послуг, ПЗ і кваліфікації персоналу.	Компенсація нестачі компетентностей персоналу з маркетингу, управління кадрами та розробками.	Технічно кваліфікований персонал; сильна мотивація; гнучкість та чутливість до вимог ринку.
3.	Слабкі сторони	Потреба у істотних капітальних вкладеннях в технологічну та інформаційну підготовку інфраструктури бізнесу.	У багатьох випадках програми не враховують кваліфікації слухачів і специфіки їх виробництва.	Недостатня якість менеджменту; податкові навантаження, корупція; нерозвиненість системи послуг, технологічної інфраструктури, необхідної для науково-технічної діяльності.
4.	Оптимальне застосування	Розробка технологій за умов масового попиту на інновації малих фірм з наукових досліджень.	Система підготовки і перекваліфікації без відриву від виробництва.	Інвестиційна діяльність, не пов'язана з вирішенням фундаментальних наукових проблем і складною кооперацією.

До основних послуг туристичного бізнес-інкубатору віднесено: допомога у складанні бізнес-плану; інформаційна підтримка; консультаційні послуги; заходи встановлення бізнес-контактів; маркетингова підтримка; засоби зв'язку і доступу до Internet; допомога з проектно-фінансового управління; презентація проектів для потенційних інвесторів; наставництво; створення команди для початкової фази реалізації проекту; документальна підтримка та юридична допомога; захист інтелектуальної власності; цифровізація бізнесу в туризмі.

Створення такого інкубатору істотно допоможе в подоланні просторової від'єднаності суб'єктів інноваційного процесу та сприятиме самоорганізації підприємців в туризмі. Поєднання принципів централізації і рівноправного партнерства створить сприятливі умови для становлення інноваційного сектору регіональної економіки туризму. Наявність на території регіонів інтеграційних інноваційних утворень полегшить вирішення фінансових та організаційно-технічних проблем державного управління інноваційними процесами регіону та сприятиме стартовим умовам для молодих вчених надати start-up туристичної компанії та зайнятись підприємницькою діяльністю в сфері високих технологій.

Створення і розвиток технологічних інкубаторів як частини масштабного національного проекту створення в Україні сучасної туристичної інноваційної інфраструктури до 2025 року повинно забезпечити демонстраційний ефект вже у 2022 році і, після аналізу даних щорічного моніторингу, повинно активізувати створення загальнодержавної мережі технологічних бізнес-інкубаторів.

Організація мережі інкубаторів в туризмі сприятиме комплексному вирішенню важливих для регіону завдань: внутрішньорегіональна інтеграція та розвиток ділових контактів в інноваційній сфері; вирівнювання умов доступу туристичних підприємств до наукових й інноваційних ресурсів; формування системи інформаційного забезпечення інноваційних процесів та їх моніторингу; організація мобільного digital-каналу для аналізу ситуації в інноваційній сфері; допомога інноваційним підприємствам у розробці стратегії цифровізації бізнесу і пошуку партнерів з інноваційної діяльності; стимулювання компліментарності виробництва та інновацій; формування сприятливого психологічного клімату для структурних інноваційних перетворень регіональної економіки туризму.

Взагалі, роль держави полягає у генеруванні інституцій функціонування науково-технологічних ринків, формуванні гідного інституційного середовища та інноваційної інфраструктури. Важливим напрямом функціонування бізнес-інкубаторів вважаємо проведення інноваційного аудиту для туристичних фірм у регіоні з метою узагальнення технологічних і інформаційних потреб компаній щодо участі у виконанні національних й європейських дослідницьких проектів, співпраці з партнерами для використання результатів досліджень чи трансферу існуючих технологій. Пріоритетом подальших наукових досліджень повинні стати механізми інтеграції туристичних бізнес-інноваційних центрів та бізнес-інкубаторів в національній бізнес-мережі в складі: інкубаторів та бізнес-парків; торгових асоціацій; приватних компаній; агентств регіонального розвитку; галузевих асоціацій; торговельно-промислових палат; фінансових установ; наукових і технологічних парків; університетів та дослідницьких центрів.

Література

1. Бубенко П. В. Ключові моменти формування регіональних інноваційних систем в Україні / П. В. Бубенко // Економіка України. - 2007. - № 8. - С. 33-39.
2. Бондарчук Н. В. Державна політика розвитку інноваційного потенціалу регіонів України : автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Н. В. Бондарчук / Чорномор. держ. ун-т ім. П. Могили. — Миколаїв, 2011. — 36 с.
3. Гресь-Євреїнова С.В. SMM як фактор розвитку туризму в Україні [Текст] / Зацепіна Н., Гресь-Євреїнова С., Шелеметьєва Т. // Innovative development of the economy: global trends and national features. - Collective monograph. – Lithuania: Publishing House “Baltija Publishing“, 2018. – 716 p. - P. 575-589.
4. Зайцева В.М., Кукліна Т.С., Корнієнко О.М. Формування іміджу України шляхом розвитку її регіонів // Східна Європа: економіка, бізнес та управління. – 2018. - № 5 (16). – Режим доступу до ресурсу: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/16-2018-ukr>
5. Шелеметьєва Т. В. Теоретичні аспекти феномену трансформації національної економіки. Причорноморські економічні студії. 2016. № 8. С. 296–301.
6. Nykonenko, S. Assessment of tourism industry clustering potential [Текст] / S.Nykonenko, A.Bezkhlіbna, T.But // Scientific Papers of the University of Pardubice, Series D. – 2018. – p. 44.
7. Zaitseva V., Tsviliy S., Bublei G. Innovation facilities of the tourist business of small and medium enterprises of the region // Roczniki Ekonomiczne KPSW w Bydgoszczy. Poland. 2019. №12. pp. 201-212.

ОСОБЛИВОСТІ РИНКУ ПРАЦІ МАЛЕНЬКИХ МІСТ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ (ВИПАДОК СТАРОБІЛЬСЬКА)

І.С. Гоженко, студентка 3 курсу ННІМВСПН

Л.І. Верховод, кандидат соціологічних наук, доцент

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Актуальність: Працевлаштування – одна з найактуальніших проблем сучасного українського суспільства. Найбільш гострою вона є для представників так званого прекаріату (за Г. Стендінгом). Обмежена пропозиція на ринку праці зумовлює безробіття, яке стає більш поширеним в кризові періоди життя суспільства. Так, початок воєнного конфлікту на Сході України актуалізував проблему працевлаштування на теренах нашої держави.

За даними Державної служби статистики України рівень безробітного населення у віці 15-70 років складав : у 2012 році – 7,6%; у 2013 році – 7,3%; у 2014 році – 9,3%; у 2015 році- 9,1%; у 2019 році- 8,2% [1].

Станом на 2019 рік рівень безробіття дещо зменшується, що свідчить про позитивні зрушення в економіці. Але через пандемію коронавірусу у квітні